

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Єрмоленко-Князева Л.С.,
Чумак О.О.

ПРАВознавство

Методичні вказівки
до виконання самостійної роботи

для студентів спеціальності 081 «Право»
за освітньо-професійною програмою
«Правове забезпечення авіаційної діяльності»
всіх форм навчання

Кропивницький
2020

А в т о р и:

Л.С. Єрмоленко-Князева – кандидат юридичних наук
О.О. Чумак – доктор юридичних наук

Р е ц е н з е н т:

Б.Р. Стецюк – завідувач кафедри права та правового регулювання авіаційної діяльності, доктор юридичних наук, професор

Єрмоленко-Князева Л.С., Чумак О.О.

Правознавство. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи / Л.С. Єрмоленко-Князева., О.О. Чумак – Кропивницький: ЛА НАУ, 2020. - 40 с.

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи укладено з урахуванням вимог ЄКТС.

Матеріали містять: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, тести для самоконтролю, тематику, список рекомендованих джерел інформації

Рекомендовано для студентів спеціальності 081 «Право» за ОПП «Правове забезпечення авіаційної діяльності» всіх форм навчання.

УДК 340

Розглянуто, обговорено і рекомендовано до друку та використання в освітньому процесі на засіданні: кафедри права та правового регулювання авіаційної діяльності, протокол від «12» березня 2020 р. №7/1, вченою радою факультету менеджмент протокол від «27» березня № 8.

ЗМІСТ

Цілі і задачі самостійної роботи	4
Тема 1 Основи теорії держави. Загальне поняття права. Норми права	5
Тема 2 Джерела права. Система права. Реалізації права.....	8
Тема 3 Поняття законності і правопорядку. Правопорушення та юридична відповідальність. Поняття цивільного права та цивільно-правових відносин	12
Тема 4 Суб'єкти цивільного права. Цивільно-правові угоди (правочини). Представництво в цивільному праві	15
Тема 5 Зобов'язальне право. Основи сімейного права України.	18
Тема 6 Характеристика трудових правовідносин.....	22
Тема 7 Припинення трудових правовідносин. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку	25
Тема 8 Трудова дисципліна, дисциплінарна та матеріальна відповідальність. Правове регулювання трудових спорів	29
Тема 9 Адміністративна відповідальність та інші заходи адміністративного примусу. Загальне поняття кримінального права та кримінальної відповідальності	33
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ	37

ЦІЛІ І ЗАДАЧІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом.

Зміст самостійної роботи студента над дисципліною «Правознавство» визначається навчальною програмою «Правознавства», методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

До основних форм самостійної роботи студентів з дисципліни належать:

- опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, обов'язкових і додаткових наукових джерел; - вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;

- виконання домашніх завдань;

- вивчення нової літератури;

- опрацювання тем для рефератів відповідно кожної теми;

- підготовка до різних форм поточного контролю тощо.

Головне в правильній організації самостійної роботи - її планування, яке в принципі вже задане тематичними планами та послідовністю вивчення юридичних дисциплін.

ТЕМА 1

Основи теорії держави. Загальне поняття права. Норми права. (2 години)

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, тестові завдання, практичні завдання та теми рефератів.

Питання для самостійного вивчення

1. Перелічіть, які держави існували на території України. Державний механізм.
2. Охарактеризуйте, що таке державний апарат.
3. Розкрийте основні визначення терміна «право».
4. Як ви розглядаєте право у загально соціальному розумінні.
5. Охарактеризуйте право як об'єктивну категорія, його поняття та співвідношення з іншими основними видами соціальних норм.
6. Розкрийте основні ознаки, властивості та характерні риси права.
7. Дайте поняття та розкрийте основні ознаки, що характеризують норми права.
8. Проаналізуйте структуру правової норми: диспозиція, гіпотеза, санкція.
9. Як ви розумієте співвідношення структури норм права та структурних частин нормативного акта.
10. Зробіть класифікацію норм права та їхніх елементів: за суб'єктами, що їх ступенем визначеності і способом вираження правил поведінки; правовою природою тощо.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте основні теорії походження держави.
2. Які фактори вплинули на процес створення держави?
3. Порівняйте визначення понять класової та соціально орієнтованої держави.

4. Охарактеризуйте ознаки держави.
5. Порівняйте функції класової та соціально орієнтованої держави.
6. Порівняйте правові та інші соціальні норми.
7. Доведіть, що держава і право є справді закономірним результатом розвитку цивілізації.
8. Доведіть, що держава є центральним елементом політичної системи.
9. Охарактеризуйте форму держави сучасної України.
10. Які, на Вашу думку, існують характерні ознаки держави, крім перелічених.

Тестові завдання з теми

1. Визначте ім'я автора патріархальної теорії походження держави.

1. Епікур;
2. Арістотель;
3. Є.Дюрінг;
4. Ф. Ніцше.

2. Визначте тип республіки, характерною рисою якої є поділ виконавчої та законодавчої гілок влади.

1. Парламентська;
2. президентська;
3. змішана;
4. парламентсько-президентська.

3. Визначте поняття, яке означає частину норми права, що містить суб'єктивні права і юридичні обов'язки, тобто саме правила поведінки.

1. Підгалузь права;
2. гіпотеза;
3. диспозиція;
4. санкція.

4. Визначте, до якого виду джерел права належить закон.

1. Нормативно-правовий акт;
2. індивідуально-правовий акт;
3. правосвідомість;

4. деліктоздатність.
- 5. Визначте зовнішню функцію держави.**
 1. Екологічна;
 2. оборонна;
 3. охоронна;
 4. оздоровча.
- 6. Визначте форму територіального устрою України.**
 1. Суверенна держава;
 2. національна держава;
 3. соціалістична держава;
 4. унітарна держава.
- 7. Визначте ім'я автора психологічної теорії держави.**
 1. Г. Спенсер;
 2. Ф. Ніцше;
 3. З. Фрейд;
 4. Р. Фільмер.
- 8. Визначте найдавніший тип держави.**
 1. Рабовласницький;
 2. феодалний;
 3. капіталістичний (буржуазний);
 4. соціалістичний.
- 9. Визначте основні напрямки діяльності держави, що забезпечують здійснення завдань, заради яких вона створена.**
 1. Функції держави;
 2. апарат держави;
 3. механізм держави;
 4. категорії держави.
- 10. Визначте державні органи, які наділені владними повноваженнями держави.**
 1. Апарат держави;
 2. механізм держави;
 3. державне підприємство;
 4. функції держави.

Практичне завдання

Складіть словник термінів: держава, функції держави, форма державного правління, форма державного устрою, правова держава, монархія, республіка, федерація, конфедерація, поняття держави.

Теми рефератів

1. Правова держава: поняття та її ознаки, шляхи формування правової держави в Україні.
2. Демократичні та недемократичні політичні режими

ТЕМА 2

Джерела права. Система права. Реалізації права. (4 години)

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, тестові завдання, практичні завдання та теми рефератів.

Питання для самостійного вивчення

1. Охарактеризуйте нормативні акти як джерела права та їх систему.
2. Розкрийте термін дії нормативних актів.
3. Дайте характеристику дії нормативного акта у часі; порядок набрання чинності актом; зворотна сила закону. Дії нормативного акта у просторі; екстериторіальність. Дії нормативного акта за колом осіб; імунітет та його різновиди.
4. Дайте поняття системи права. Поняття галузі права.
5. Охарактеризуйте основні галузі права та дайте загальну характеристику їхнього змісту та джерел: конституційне, цивільне, трудове, адміністративне, фінансове, сімейне, земельне, кримінальне, цивільне процесуальне, арбітражне процесуальне, кримінально-процесуальне, кримінально-виконавче.

6. Які існують підгалузі права та правові інститути. Правотворення як процес самоорганізації права.

7. Розкрийте поняття, форми та способи реалізації норм права. Взаємозв'язок норми права та правовідносини.

8. Розкрийте поняття та структура (елементи) правовідносин: учасники, їхні суб'єктивні права та обов'язки, об'єкт правовідносин.

9. Визначте, що таке юридичні факти.

10. Дайте поняття тлумачення норм права. Які Ви знаєте види і способи тлумачення права.

Контрольні питання

1. Назвіть риси, за якими різняться право і законодавство.

2. Наведіть приклади нормативних та індивідуальних актів.

3. Що таке законодавство?

4. Чим відрізняються між собою різні галузі права?

5. Дайте визначення права, охарактеризуйте ознаки права.

6. Порівняйте правові та інші соціальні норми.

7. Порівняйте поняття «система права» і «правова система».

8. Охарактеризуйте елементи правовідносин.

9. Охарактеризуйте елементи правосуб'єктності.

10. Охарактеризуйте основні функції права.

Тестові завдання з теми

1. Визначте, яке визначення відповідає поняттю «форми (джерела) права»

1. Суспільні норми, що регулюють життєдіяльність суспільства;

2. воля держави, що возведена в закон;

3 засоби і способи закріплення норм права;

4 система процесуальних дій із прийняттям нормативно-правових актів.

2. Визначте перелік джерел права.

1. Нормативно-правовий акт, правовий звичай, нормативний договір;
2. закон, правовий прецедент, правовий звичай, нормативний договір;
3. нормативно-правовий акт, конституція, правовий прецедент, нормативний договір;
4. нормативно-правовий акт, правовий прецедент, правовий звичай, конституція.

3. Визначте поняття, яке означає частину норми права, що вказує на можливі заходи державного впливу на порушника цієї норми.

1. Підгалузь права;
2. гіпотеза;
3. диспозиція;
4. санкція.

4. Визначте, до якого виду джерел права належить закон.

1. Нормативно-правовий акт;
2. індивідуально-правовий акт;
3. правовий прецедент;
4. правовий звичай.

5. Визначте правильну характеристику імперативних правових норм.

1. Містяться в законах імперії
2. мають охоронний характер;
3. спрямовані на здійснення правових репресій;
4. не допускають жодних відступів від їхніх вимог.

6. Визначте, що у вітчизняній теорії держави та права розуміють під джерелом права.

1. Форми зовнішнього вираження права;
2. правові норми;
3. корпоративні норми;
4. реквізити нормативно-правових актів.

7. Визначте поняття, що означає правове положення, визначене сукупністю правових норм.

1. Відповідальність;

2. повноваження;
3. статус;
4. презумпція невинуватості.

8. Визначте, здійснення якого із видів систематизації законодавства приводить до створення нового нормативного акта.

1. Кодифікація;
2. інкорпорація;
3. ратифікація;
4. денонсація.

9. Визначте назву письмового документа державного органу, який відповідно до своїх повноважень самостійно встановлює певні юридичні норми.

1. Нормативно-правий договір;
2. нормативно-правовий акт;
3. правовий звичай;
4. правовий прецедент.

10. Визначте зайве серед наведених форм систематизації законодавства.

1. Інкорпорація;
2. кодифікація;
3. правосвідомість;
4. підзаконні акти.

Практичне завдання

1. Складіть словник термінів: право, законодавство, закон, кодифікація, соціальні норми, система права, галузь права, інститут права, норма права, правовідносини

Теми рефератів

1. Законотворчі компетенції Президента України.
2. Співвідношення права та закону.
3. Право законодавчої ініціативи.

ТЕМА 3

Поняття законності і правопорядку. Правопорушення та юридична відповідальність. Поняття цивільного права та цивільно-правових відносин.

(2 години)

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, тестові завдання, практичні завдання та теми рефератів.

Питання для самостійного вивчення

1. Охарактеризуйте професійну правову культуру спеціалістів торговельно-економічного профілю.
2. Охарактеризуйте правопорушення як підставу юридичної відповідальності.
3. Розкрийте склад правопорушення, зміст його елементів.
4. Назвіть види правопорушень.
5. Визначте загальне поняття юридичної відповідальності.
6. Визначте мету і принципи юридичної відповідальності.
7. Охарактеризуйте методи цивільно-правового регулювання.
8. Назвіть об'єкти цивільно-правових відносин.
9. Перелічіть джерела та розкрийте систему цивільного права.
10. Визначте відносини власності: поняття та зміст права власності. Види форм власності.

Контрольні питання

1. Дайте визначення правопорушення.
2. Назвіть і розкрийте ознаки правопорушення.
3. Назвіть відомі причини вчинення правопорушення.
4. Розкрийте види цивільно-правових відносин.
5. Назвіть джерела і принципи цивільного законодавства

6. Охарактеризуйте елементи цивільно-правових відносин.
7. Визначте поняття й ознаки юридичної відповідальності.
8. Охарактеризуйте правову культуру особистості.
9. Охарактеризуйте правову культуру суспільства.
10. Розкрийте поняття і структуру правовідносин.

Тестові завдання з теми

1. Визначте вік, з якого виникає цивільна правоздатність фізичної особи

- 1 14 років;
- 2 16 років;
- 3 18 років;
- 4 З моменту народження.

2. Визначте, який рівень цивільної дієздатності мають особи, які не досягли 14-річного віку.

1. Неповна;
2. Часткова;
3. Обмежена;
4. Повна.

3. Визначте характер цивільно-правової відповідальності.

1. Ліквідаційний;
2. регулятивний;
3. виховний;
4. компенсаційний.

4. Визначте одну з підстав звільнення від цивільно-правової відповідальності.

1. Непереборна сила;
2. суб'єктивна сторона;
3. хвороба правопорушника;
4. об'єктивна сторона.

5. Визначте підстави цивільно-правової відповідальності.

1. Скарга сусідів;
2. рішення суду;
3. скоєння кримінального правопорушення;

4. завдання шкоди.

6. Визначте, коли настає цивільно-правова відповідальність.

1. Форми зовнішнього вираження права;
2. правові норми;
3. корпоративні норми;
4. реквізити нормативно-правових актів.

7. Визначте, хто може звернутися до суду для захисту своїх цивільних прав.

1. Будь-яка особа;
2. найближчий родич особи
3. правоздатна особа;
4. дієздатна особа.

8. Визначте положення, яке не стосується цивільної дієздатності.

1. Здатність особи своїми діями набувати цивільних прав та обов'язків;
2. здатність особи мати цивільні права і обов'язки ;
3. здатність особи здійснювати цивільні права;
4. здатність особи виконувати цивільні права.

9. Визначте зайве в переліку видів цивільно-правової відповідальності .

1. Неповна;
2. часткова;
3. договірна;
4. солідарна.

10. Визначте одну із санкцій цивільно-правової відповідальності.

1. Оголошення догани;
2. оголошення вироку суду;
3. компенсаційна;
4. дисциплінарна.

Практичне завдання

1. Складіть словник термінів: право, мораль, правова культура, політична культура, правове виховання,

правопорушення, цивільні правовідносини, юридична відповідальність, цивільна дієздатність, несоціальні норми.

Теми рефератів

1. Основні завдання правового виховання.
2. Цивільно-правові відносини: майнові відносини, особисті немайнові відносини.
3. Основні види юридичної відповідальності.

ТЕМА 4

Суб'єкти цивільного права. Цивільно-правові угоди (правочини). Представництво в цивільному праві (2 години)

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, тестові завдання, практичні завдання та теми рефератів.

Питання для самостійного вивчення

1. Розкрийте підстави обмеження дієздатності.
2. Які підстави для визнання громадянина недієздатним.
3. Що таке спеціальна правосуб'єктність юридичних осіб.
4. Назвіть органи юридичних осіб.
5. Розкрийте порядок виникнення, реорганізації та ліквідації юридичних осіб.
6. Визначте форми угод: усні та письмові, їхні різновиди.
7. Які підстави для визнання угоди недійсною та правові наслідки виконання недійсної угоди. Реституція та варіанти вирішення питання про її застосування.
8. В яких випадках відбувається застосування реституції до конкретних випадків порушення умов дійсності угод. Види недійсних угод.

9. Розкрийте поняття представництва. Сфера та межі дії представництва (представника). Підстави, за яких виникають повноваження з представництва.

10. Визначте поняття доручення. Форма і строк доручення. Передоручення. Припинення доручення. Наслідки скасування доручення.

Контрольні питання

1. Розкрийте поняття і зміст цивільно-правової правоздатності і дієздатності громадян.

2. Які існують види угод?

3. Охарактеризуйте елементи цивільно-правових відносин.

4. Що таке цивільна правоздатність і цивільна дієздатність

5. Назвіть моменти виникнення і припинення цивільної правоздатності.

6. Охарактеризуйте основні види цивільної дієздатності.

7. Визначте поняття і ознаки юридичної особи.

8. Назвіть види цивільно-правової відповідальності.

9. Дайте визначення поняття «правочин» і назвіть основні види їх.

10. Назвіть основні умови дійсності правочину.

Тестові завдання з теми

1. Визначте, з якого моменту підприємство вважається створеним і набуває права юридичної особи.

1. Із моменту початку виробничої діяльності;
2. із моменту офіційної презентації;
3. із дня державної реєстрації;
4. на п'ятий день після державної реєстрації.

2. Визначте особисте нерухоме майно.

1. Право на донорство;
2. право користування;
3. авторське право;

4. земельне право.

3. Визначте поняття, яке означає дію особи, спрямовану на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків .

1. Угода;
2. договір;
3. правочин;
4. домовленість.

4. Визначте ситуацію, яка регулюється цивільним правом.

1. Перехід дороги в недозволеному місці;
2. звільнення з роботи;
3. запізнення на роботу;
4. повернення до магазину купленої речі.

5. Визначте, у якому віці настає дієздатність щодо реалізації права на одержання житла.

1. 15 років;
2. 16 років;
3. 18 років;
4. 20 років.

6. Визначте положення, яке не стосується цивільної дієздатності.

1. Здатність особи своїми діями набувати цивільних прав та обов'язків ;
2. здатність особи мати цивільні права та обов'язки ;
3. здатність особи здійснювати цивільні права;
4. здатність особи виконувати цивільні права.

7. Визначте, яка особа, згідно з Цивільним кодексом України, не несе відповідальності за завдану шкоду.

1. Повнолітня;
2. неповнолітня;
3. малолітня;
4. пенсійного віку.

8. Визначте основний документ, який визначає діяльність підприємства.

1. Декрет;

2. угода ;
3. статут;
4. заповіт.

9. Визначте положення, щодо яких виникають майнові відносини .

1. Привілеї;
2. розділення;
3. придбання;
4. розпорядження.

10. Визначте підставу одержання права власності на земельні ділянки громадянами України.

1. Купівля-продаж;
2. виграш;
3. приватизація земельних ділянок;
4. шляхом самозахоплення.

Практичне завдання

1. Складіть словник термінів: цивільна правоздатність, цивільна дієздатність, повна дієздатність, неповна дієздатність, обмежена дієздатність, недієздатна особа, угода, доручення, представництво, правосуб'єктність.

Теми рефератів

1. Угоди, які визнаються мнимими, удаваними, нікчемними, заперечними.
2. Форми власності закріплені законодавством в Україні.
3. Суб'єкти права інтелектуальної власності.

ТЕМА 5

**Зобов'язальне право. Основи сімейного права України.
(4 години)**

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення,

контрольні питання, тестові завдання, практичні завдання та теми рефератів.

Питання для самостійного вивчення

1. Розкрийте види зобов'язань (договорів).
2. Розкрийте процес (порядок) укладання договору.
3. Назвіть загальні умови виконання зобов'язань.
4. Вкажіть підстави припинення зобов'язань, способи припинення зобов'язань.
5. Розкрийте поняття, підстави та умови відповідальності за порушення зобов'язань.
6. Назвіть види цивільно-правової відповідальності.
7. Розкрийте порядок і умови укладання шлюбу. Загальні положення.
8. Вкажіть, які існують права батьків і дітей на майно.
9. Які Ви знаєте способи врегулювання сучасних сімейних відносин в Україні?
10. Назвіть хто може виступати суб'єктом зобов'язань?

Контрольні питання

1. Дайте загальну характеристику договору купівлі-продажу.
2. Дайте загальну характеристику договору дарування.
3. Розкрийте поняття цивільно-правового зобов'язання.
4. Суб'єкт, предмет та підстави виникнення зобов'язань..
5. Розкрийте процес (порядок) укладання договору.
6. Які існують підстави припинення зобов'язань, способи припинення зобов'язань.
7. Назвіть джерела, система та завдання сімейного права України
8. Охарактеризуйте особисті та майнові права і обов'язки подружжя.
9. Назвіть підстави припинення шлюбу. Недійсність шлюбу.
10. Що розуміють під зобов'язанням?

Тестові завдання з теми

- 1. Визначте шлюбний вік для жінок в Україні.**
 1. 14 років;
 2. 16 років;
 3. 17 років, ;
 4. 18 років.
- 2. Визначте, через який час реєструється шлюб після подання заяви.**
 1. Через один місяць;
 2. через два місяці;
 3. через три місяці;
 4. через шість місяців.
- 3. Визначте кому належить майно, набуте за час шлюбу.**
 1. Тільки чоловікові;
 2. дітям;
 3. тільки дружині;
 4. чоловікові та дружині.
- 4. Визначте вік дітей, над якими може бути встановлена опіка.**
 1. До 14 років;
 2. до 15 років;
 3. до 16 років;
 4. до 18 років.
- 5. Визначте правильне твердження.**
 1. Шлюб – це постійне спільне проживання жінки та чоловіка;
 2. шлюб – це сімейний союз двох осіб;
 3. шлюб – це сімейний союз чоловіка та жінки, зареєстрований у державному органі реєстрів актів цивільного стану;
 4. шлюб – це сімейний союз жінки та чоловіка, створений з метою народження дитини.
- 6. Визначте одну з умов укладення шлюбу.**
 1. Згода батьків;
 2. документ про загальну середню освіту;
 3. досягнення шлюбного віку осіб, що одружуються;

4. наявність у майбутньому сім'ї житла.

7. Визначте, які форми шлюбу породжують сімейні права та обов'язки подружжя.

1. Церковний шлюб;
2. шлюб, зареєстрований в органах РАЦС;
3. громадянський шлюб;
4. незареєстрований шлюб.

8. Визначте, між якими родичами і членами сім'ї регулює відносини Сімейний кодекс України.

1. Подружжям;
2. бабусею, дідусем та онуками;
3. тіткою, дядьком і племінником;
4. рідними братами і сестрами.

9. Визначте мінімальний вік вступу до шлюбу в Україні для чоловіків .

1. 20 років;
2. 18 років;
3. 16 років;
4. 15 років.

10. Визначте одну із умов, необхідну для укладання шлюбу.

1. Взаємна згода майбутнього подружжя;
2. згода батьків молодих;
3. достатній матеріальний рівень;
4. наявність повної середньої освіти.

Практичне завдання

1. Складіть словник термінів: договір, неустойка, застава, порука, сім'я, зобов'язання, заповіт, аліменти, спадщина, патронат.

Теми рефератів

1. Підстави для позбавлення батьків батьківських прав?
2. Шлюбний договір.

ТЕМА 6
Характеристика трудових правовідносин.
(2 години)

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, тестові завдання, практичні завдання та теми рефератів.

Питання для самостійного вивчення

1. Охарактеризуйте колективний договір як джерело та інститут трудового права: поняття, зміст та порядок укладання.
2. Розкрийте поняття та умови трудового договору і порядок їхнього встановлення.
3. Який існує порядок укладення трудового договору; документи, необхідні для прийому на роботу?
4. Яка існує форма трудового договору?
5. Розкрийте умови, за якими визначається характер змін трудового договору.
6. Переведення працівника на іншу роботу.
7. Переміщення працівника на інше робоче місце.
8. Продовження роботи в нових істотно змінених умовах.
9. Поняття заробітної плати. Види заробітної плати.
10. Поняття індивідуальних і колективних трудових спорів.

Контрольні питання

1. Що означає поняття «право на працю»?
2. Які закони регулюють право громадян на працю?
3. Висловіть свою думку щодо причин безробіття в Україні.
4. Запропонуйте можливі шляхи пошуку роботи. Які з них ви вважаєте найефективнішими особисто для вас?
5. Що таке трудовий договір?

6. З якого віку закон дозволяє укладати трудовий договір?

7. Охарактеризуйте порядок прийняття на роботу та умови трудового договору.

8. Які види трудового договору передбачені законодавством?

9. Назвіть методи трудового права.

10. Чому право на працю можна вважати основним соціально-економічним правом?

Тестові завдання з теми

1. Визначте взаємні зобов'язання сторін, які встановлюються в колективному договорі.

1. Оплата праці;
2. умови та охорона праці;
3. гарантія діяльності політичних партій ;
4. преміальна оплата.

2. Визначте підстави призначення пенсій по інвалідності внаслідок професійного захворювання в період роботи.

1. Залежно від стажу роботи;
2. незалежно від стажу роботи;
3. після досягнення пенсійного віку;
4. після десятирічного стажу роботи.

3. Визначте, яка з наведених умов трудового договору не є обов'язковою.

1. Місце роботи працівника;
2. заробітна плата;
3. пільги, які надаються працівникові;
4. посада, на якій працюватиме особа, що укладає договір.

4. Визначте заходи дисциплінарного стягнення, які може бути вжито до працівника за порушення трудової дисципліни.

1. Догана або звільнення;
2. виправні роботи або заходи громадянського впливу;
3. штраф або конфіскація майна;

4. арешт або попередження.

5. Визначте строк випробування при прийнятті на роботу для робітників.

1. Не може перевищувати одного місяця;
2. двох тижнів;
3. трьох місяців;
4. шести місяців.

6. Визначте зайвий елемент структури трудових правовідносин.

1. Суб'єкти;
2. об'єкти ;
3. трудовий договір;
4. зміст трудових правовідносин.

7. Визначте, на який строк укладається колективний договір.

1. Один рік;
2. два роки;
3. п'ять років;
4. десять років.

8. Визначте нормальну тижневу тривалість робочого часу.

1. 24 години;
2. 36 годин;
3. 40 годин;
4. 48 годин.

9. Визначте, до якої галузі законодавства належать поняття: зарплата, робочий час, трудова дисципліна, охорона праці.

1. Трудове право;
2. конституційне право;
3. кримінальне право;
4. адміністративне право.

10. Визначте, який вид юридичної відповідальності передбачено за порушення норм трудового права.

1. Процесуальна відповідальність;
2. адміністративна відповідальність;
3. кримінальна відповідальність;

4. дисциплінарна відповідальність.

Практичне завдання

1. Складіть словник термінів: трудові правовідносини, трудовий договір, трудове право, контракт, заробітна плата, робочий час, трудова дисципліна, строковий трудовий договір, колективний трудовий договір, переведення.

Теми рефератів

1. Значення Кодексу законів про працю у регулюванні трудових відносин.
2. Умови укладання трудового договору.
3. Порушення трудової дисципліни.

ТЕМА 7

Припинення трудових правовідносин. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку. (2 години)

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, тестові завдання, практичні завдання та теми рефератів.

Питання для самостійного вивчення

1. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
2. Розірвання трудового договору з ініціативи власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу.
3. Розірвання трудового договору з ініціативи органів, що не є стороною договору.
4. Порядок звільнення.
5. Види робочого тижня.
6. Робота за змінами. Графік змінності.

7. Ненормований робочий день. Робота в нічний час. Надурочні роботи.

8. Поняття та види часу відпочинку. Щоденний та щотижневий відпочинок.

9. Святкові і неробочі дні.

10. Відпустки: поняття та їх види. Щорічні відпустки. Інші види відпусток.

Контрольні питання

1. Які гарантії встановлені Конституцією України у сфері реалізації громадянами України права на працю і права на відпочинок?

2. Що таке трудовий договір? Між ким він Укладається? Які умови визнаються обов'язковими?

3. Чим відрізняється переведення від переміщення у трудовому праві?

4. Дайте визначення робочого часу.

5. Які види часу відпочинку передбачені законодавством?

6. Дайте характеристику видам трудового законодавства.

7. Як законодавство характеризує випробування при прийнятті на роботу?

8. Розкрийте загальні підстави припинення трудового договору.

9. Які причини можуть стати перешкодою для влаштування на роботу?

10. Перерахуйте підстави припинення трудового договору.

Тестові завдання з теми

1. Визначте, через скільки годин після початку роботи надається час для відпочинку й харчування.

1. Дві години;

2. три годин;

3. чотири години ;

4. п'ять годин.

2. Визначте орган, який розглядає індивідуальні трудові спори.

1. Комісія профспілкового комітету;
2. примирювальна комісія;
3. районна (міська) рада;
4. місцевий суд.

3. Визначте, яким може бути максимальний строк випробування для робітників.

- 1 Два тижні;
2. один місяць;
3. півтора місяці;
4. два місяці.

4. Визначте, в чому полягає дисциплінарна відповідальність.

1. В обов'язку працівника відповідати за дисциплінарний проступок і зазнавати дисциплінарних санкцій;

2. в обов'язку працівника зазнавати матеріальних санкцій;

3. в обов'язку працівника відповідати за правопорушення;

4. в обов'язку працівника нести відповідальність за заподіяну шкоду.

5. Визначте основний нормативно-правовий акт трудового права.

1. Закон України «Про оплату праці»;
2. Закон України «Про охорону праці»;
3. Кодекс законів про працю України;
4. Закон України «Про відпустки».

6. Визначте, коли настає право працівника на щорічну основну і додаткову відпустки повної тривалості.

1. Після десяти років трудового стажу;
2. після одного року безперервного трудового стажу;
3. наступного дня;
4. після закінчення шести місяців безперервної роботи на цьому підприємстві.

7. Визначте, що зобов'язаний зробити власник до початку роботи працівника.

1. Роз'яснити працівникові його права й обов'язки ;
2. поінформувати працівника про умови праці;
3. виплатити аванс;
4. забезпечити проїзним квитком.

8. Визначте вік, з якого особа може самостійно укладати трудовий договір .

1. 10 років;
2. 12 років;
3. 14 років;
4. 16 років.

9. Визначте вік, із якого учні можуть працювати.

1. 10 років;
2. 12 років;
3. 14 років;
4. 15 років.

10. Визначте види доходів, що не оподатковуються.

1. Винагороди;
2. пенсії;
3. премії;
4. авторський гонорар.

Практичне завдання

1. Складіть словник термінів: трудовий договір, робочий час, скорочений робочий час, неповний робочий час, час відпочинку, простій, переміщення, робоча зміна, переведення, трудова дисципліна.

Теми рефератів

1. Підстави настання матеріальної відповідальності.
2. Ненормований робочий час, надурочні роботи, роботу в нічний час.
3. Гарантії встановлені законом для неповнолітніх працівників.

ТЕМА 8

Трудова дисципліна, дисциплінарна та матеріальна відповідальність. Правове регулювання трудових спорів. (2 години)

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, тестові завдання, практичні завдання та теми рефератів.

Питання для самостійного вивчення

1. Стимулювання за трудовим правом. Заходи заохочення.

2. Інші заходи стимулювання, переваги і пільги. Заохочення за особливі трудові заслуги.

3. Дисциплінарна відповідальність. Система заходів впливу, що застосовується до порушників трудової дисципліни.

4. Підстави дисциплінарної відповідальності.

5. Дисциплінарний проступок. Кваліфікація дисциплінарних проступків. Дисциплінарні стягнення. Порядок накладання дисциплінарних стягнень.

6. Поняття підстави і умови матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації.

7. Відміна матеріальної відповідальності від майнової цивільно-правової відповідальності.

8. Види матеріальної відповідальності та особливості їх застосування. Порядок визначення розміру шкоди і покриття шкоди, заподіяної працівником.

9. Порядок прийняття, оскарження та виконання рішення комісії по трудових спорах. Розгляд трудових спорів у суді.

10. Справи, що підлягають безпосередньому розгляду в суді. Рішення органів по розгляду трудових спорів про

поновлення працівника на роботі та розв'язанні інших, пов'язаних з ним питань.

Контрольні питання

1. Які стягнення накладаються на правопорушників трудової дисципліни.

2. Надайте характеристику нормативним актам, що регулюють внутрішній трудовий розпорядок і трудову діяльність.

3. Перерахуйте основні обов'язки працівників.

4. Розкрийте поняття та зміст трудової дисципліни.

5. Охарактеризуйте, що таке трудова дисципліна, внутрішній трудовий розпорядок як особлива частина правопорядку.

6. Охарактеризуйте, що таке трудові спори: поняття і класифікація.

7. Надайте характеристику комісії по трудових спорах: її компетенція.

8. Надайте характеристику індивідуальним трудовим спорам.

9. Охарактеризуйте колективні трудові спори.

10. Назвіть підстави, які не можуть бути перешкодою для влаштування на роботу.

Тестові завдання з теми

1. Водій приїхав на базу за розпорядженням директора, але зробив це на години пізніше. Визначте вид правової відповідальності, яку він понесе.

1. Кримінальна;
2. адміністративна;
3. матеріальна;
4. дисциплінарна.

2. Кодекс законів про працю (КЗпП) передбачає два види стягнень.

1. догана і звільнення;
2. попередження і догана;

3. попередження і звільнення;
4. компенсація і примус.

3. Визначте, хто може обмежити право неповнолітніх самостійно розпоряджатися своїм заробітком.

1. Директор школи;
2. батьки;
3. сусіди;
4. дільничний міліціонер.

4. Визначте, на який строк укладається колективний договір.

1. Один рік;
2. два роки;
3. п'ять років;
4. десять років.

5. Визначте, яка мінімальна тривалість відпустки встановлена для неповнолітніх працівників?

1. 20 календарних днів;
2. 24 календарних днів;
3. 31 календарний день;
4. 48 календарних днів.

6. Вкажіть, який робочий час встановлено для неповнолітніх працівників віком від 16 до 18 років, що працюють під час канікул.

1. 12 годин;
2. 24 години;
3. 36 годин;
4. 40 годин

7. Визначте, який час вважається нічним, згідно з трудовим законодавством?

1. з 20 до 8 години;
2. з 22 до 6 години;
3. з 0 до 7 години;
4. з 0 до 6 години

8. Визначте тривалість робочого часу для неповнолітніх працівників віком від 15 до 16 років у період канікул.

1. 24 години на тиждень;

2. 18 годин на тиждень;
3. 12 годин на тиждень;
4. 6 годин на тиждень.

9. Визначте строк випробування при прийнятті на роботу для робітників.

1. Не може перевищувати одного місяця;
2. двох тижнів;
3. трьох місяців;
4. шести місяців.

10. Визначте заходи дисциплінарного стягнення, які може бути вжито до працівника за порушення трудової дисципліни.

1. Догана або звільнення;
2. виправні роботи або заходи громадянського впливу;
3. штраф або конфіскація майна;
4. арешт або попередження.

Практичне завдання

1. Складіть словник термінів: трудовий розпорядок, трудова діяльність, колективні трудові спори, дисциплінарне стягнення, прогул, ненормований робочий день, колективний договір, колективна угода, колективна матеріальна відповідальність.

Теми рефератів

1. Порядок застосування дисциплінарного стягнення.
2. Порядок розв'язання трудових спорів.

ТЕМА 9

Адміністративна відповідальність та інші заходи адміністративного примусу. Загальне поняття кримінального права та кримінальної відповідальності (4 години)

Види самостійної роботи для опрацювання відповідно теми включають: питання для самостійного вивчення, контрольні питання, тестові завдання, практичні завдання та теми рефератів.

Питання для самостійного вивчення

1. Адміністративний примус у системі методів державного управління.
2. Адміністративно-деліктне право як підгалузь адміністративного права.
3. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності. Підстави адміністративної відповідальності.
4. Характеристика адміністративного правопорушення. Види адміністративних стягнень та їхній зміст.
5. Система адміністративних правопорушень.
6. Органи, що розглядають справи про адміністративні правопорушення.
7. Адміністративні правопорушення в системі торгівлі і громадського харчування. Об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона злочину.
8. Обставини, що виключають суспільну небезпеку і протиправність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність).
9. Стадії розвитку умисного злочину. Співучасть у злочині.
10. Покарання, його мета. Види покарань. Обставини, що пом'якшують відповідальність. Обставини, що обтяжують відповідальність. Класифікація злочинів

Контрольні питання

1. Назвіть основний законодавчий, який передбачає відповідальність за адміністративні правопорушення.
2. В якому документі фіксується факт вчинення адміністративного правопорушення?
3. Які заходи адміністративного примусу можуть застосовувати правоохоронні органи?
4. Які види правопорушень Ви знаєте?
5. На який строк може бути призначене адміністративне стягнення у вигляді виправних робіт?
6. Назвіть основні ознаки адміністративного права як галузі права.
7. Дайте визначення адміністративного права.
8. Дайте визначення кримінального права як галузі права. Які завдання Кримінального кодексу Ви можете назвати?
9. Що таке злочин? Назвіть його ознаки.
10. Дайте визначення покарання. Які види покарань закріплені Кримінальним кодексом? Дайте їм характеристику.

Тестові завдання з теми

1. **Визначте, який орган має право застосовувати адміністративне у вигляді адміністративного арешту.**
 1. Суд;
 2. прокуратура;
 3. Президент України;
 4. адвокатура.
2. **Визначте, коли розпочинається судовий розгляд кримінальних справ.**
 1. Після подання позовної заяви про порушення її прав;
 2. складання прокурором обвинувального вироку;
 3. завершення слідства по справі;
 4. прийняття й оголошення рішення.
3. **Визначте, ситуацію, яка регулюється кримінальним правом.**

1. Звільнення з роботи;
2. крадіжка;
3. невиконання заповіту;
4. запізнення на роботу.

4. Визначте метод адміністративного примусу.

1. Догана;
2. примусове вивчення норм адміністративного права;
3. затримання правопорушника;
4. виправні роботи.

5. Визначте вік, з якого особи підлягають адміністративній відповідальності.

1. 13 років;
2. 15 років;
3. 16 років;
4. 18 років;

6. Визначте одну з обставин, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення.

1. Приховування важливих доказів;
2. добровільне відшкодування збитків;
3. переховування злочинця;
4. учинення правопорушення повнолітнім.

7. Визначте, яке покарання може бути призначено повнолітнім особам, які пошкодили паркан лікарні.

1. Штраф;
2. адміністративний арешт;
3. виправні роботи;
4. догана.

8. Визначте, за що настає кримінальна відповідальність.

1. За вчинення злочину;
2. за порушення авторських прав;
3. за здійснення дисциплінарної провини;
4. за заподіяння матеріальної шкоди.

9. Визначте єдину підставу кримінальної відповідальності за конкретно вчинений злочин.

1. Суспільна небезпечність;
2. протиправність діяння;

3. караність за вчинений злочин;
4. вина.

10. Визначте акт судового розгляду, яки вносить загальний суд по суті адміністративно-правової відповідальності.

1. Вирок;
2. рішення;
3. визначення;
4. відношення.

Практичне завдання

1. Складіть словник термінів: адміністративне право, адміністративна відповідальність, кримінальне право, кримінальна відповідальність, злочин, адміністративний примус, адміністративно-правові відносини, штраф, необхідна оборона.

Теми рефератів

1. Поняття злочину, характеристика складу злочину як його юридичного вираження.
2. Поняття адміністративного правопорушення.
3. Види покарань закріплені Кримінальним кодексом України.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

Література основна

1. Кириченко В.М. Правознавство: Модульний курс. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 328 с.
2. Кравченко В.В., Савчук О.П. Правознавство: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2005. – 312 с.
3. Кравчук К.Г. Опорні конспекти з основ права: курс лекцій. Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2005. – 312 с.
4. Логвінова М., Кафарський В. Основи правознавства: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 568 с.
5. Мельник П.В. Правознавство. - Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 409 с.
6. Основи держави та права України: Підручник/ За ред. проф. В.Л. Ортинського, проф. В.К. Грищука, М.А. Мацька. – К.: Знання, 2008. -583 с.
7. Основи правознавства: Навчальний посібник / За заг. ред. П.І. Гнатенко. – К.: Юридична книга, 2004. – 320 с.
8. Основи правознавства: Навчальний посібник / під заг. ред. В.П. Пастухова. – К.: Алерта, 2005. – 377 с.
9. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. – 7-е вид., стер. – К.:Юрінком Інтер, 2003. – 409 с.

Література додаткова

1. Агеева Е.А. Юридическая ответственность в государственном управлении. М. 1990.
2. Административное право Украины / Под общ. ред. С.В. Кивалова. – Х.: Одиссей, 2004. – 880 с.
3. Александров Ю.В., Клименко В.А. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник. – К.: МАУП, 2004. – 326 с.
4. Алексеев С.С. Теория государства и права: Учеб. Для юрид. вузов и факультетов. – М., 1997. – 457 с.

5. Балинська О.М., Гарасимів Т.З. Проблеми теорії і права: Навч.- метод. посібник. – Львів: Вид-во ЛьвДУВС, 2008. – 320 с.
6. Беленчук І. А. Адміністративне право України: Навчальний посібник. – К.: А.С.К., 2004 – 176 с.
7. Битяк Ю.П. Адміністративне право. – Х.: Консум, 2000. – 435 с.
8. Болотіна Н.Б. Трудове право України: Підручник. – К.:Знання, 2003. – 365 с.
9. Бондарев Є.М., Бугай В.В. та ін. Цивільне та сімейне право України: Навчальний посібник/ за ред. В.В. Васильченка. – Донецьк,2003. – 343 с.
10. Бурак В.Я. Трудові спори: порядок їх вирішення в Україні. – К.: Знання, 2003. – 279 с.
11. Гришук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид.фак.вищ.навчзакл. – К.: Ін Юре, 2006. – 452 с.
12. Денисов Ю.А. Общая теория правонарушения и ответственности (социологический и юридический аспекты). Л.,1985. – С. 18,56,70.
13. Загальна теорія держави і права. / За ред. В.В.Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 312 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна рада України URL: <http://iportal.rada.gov.ua/>. – Останній доступ: 2020.
2. Електронна бібліотека стандартів і нормативів URL: <http://www.e-gost.org.ua>. – Останній доступ: 2020.
3. Інформаційний портал URL: <http://liga.net>. – Останній доступ: 2020.
4. Інформаційний канал URL: <http://subscribe.ru>. – Останній доступ: 2020.
5. Міністерство інфраструктури України URL: <http://www.mtu.gov.ua>. – Останній доступ: 2020.
6. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України URL: <http://www.mon.gov.ua>. – Останній доступ: 2020.

7. Національний інститут стратегічних досліджень URL: <http://www.niss.gov.ua>. – Останній доступ: 2020.
8. Новини URL: <http://news.meta.ua>, <http://elvisti.com>. – Останній доступ: 2020.
9. Офіційний вісник України URL: <http://ovu.com.ua>. – Останній доступ: 2020.
10. Правова бібліотека України URL: <http://www.uapravo.net>. – Останній доступ : 2020.
11. Президент України URL: <http://www.president.gov.ua>. – Останній доступ: 2020.
12. Професійна юридична система URL: <http://zakon.nau.ua>. – Останній доступ: 2020.
13. Урядовий портал URL: <http://www.kmu.gov.ua>. – Останній доступ: 2020.

Навчально–методичне видання

*Максименко Н.В.,
Чумак О.О.*

ПРАВОЗНАВСТВО

Методичні вказівки
до виконання самостійної роботи

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 2,32. Тираж 5 прим. Зам. № 0468
Свідоцтво держ. реєстру ДК № 977 від 05.07.2002 р.

Видавництво Льотної академії НАУ

м. Кропивницький,
вул. Добровольського, 1
Тел.: 39-44-37